

HUMAN
RIGHTS
WATCH

«Γιατί με Κρατάτε Εδώ;»

Ασυνόδευτα Παιδιά υπό Κράτηση στην Ελλάδα

«Γιατί με Κρατάτε Εδώ;»
Ασυνόδευτα Παιδιά υπό Κράτηση στην Ελλάδα

Copyright © 2016 Human Rights Watch

Με την επιφύλαξη κάθε δικαιώματος.

Εκτύπωση Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

ISBN: 978-1-6231-34044

Σχέδιο εξωφύλλου: Rafael Jimenez

Η Human Rights Watch προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα σε ολόκληρο τον κόσμο. Ερευνούμε σχολαστικά τις καταχρηστικές πρακτικές, εκθέτουμε ευρέως τα πραγματικά περιστατικά και ασκούμε πίεση σε εκείνους που κατέχουν εξουσία, ώστε να σέβονται τα δικαιώματα και να διασφαλίζουν την δικαιοσύνη. Η Human Rights Watch είναι ανεξάρτητος, διεθνής οργανισμός που εργάζεται ως μέρος ενός δυναμικού κινήματος για την προάσπιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και στηρίζει τον αγώνα για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους.

Η Human Rights Watch είναι μια διεθνής οργάνωση με προσωπικό σε περισσότερες από 40 χώρες και γραφεία σε Άμστερνταμ, Βηρυτό, Βερολίνο, Βρυξέλλες, Σικάγο, Γενεύη, Γκόμα, Γιοχάνεσμπουργκ, Λονδίνο, Λος Άντζελες, Μόσχα, Ναϊρόμπι, Νέα Υόρκη, Παρίσι, Σαν Φρανσίσκο, Τόκιο, Τορόντο, Τύνιδα, Ουάσιγκτον και Ζυρίχη.

Για περισσότερες πληροφορίες παρακαλούμε επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας: <http://www.hrw.org>

«Γιατί με Κρατάτε Εδώ;»

Ασυνόδευτα Παιδιά υπό Κράτηση στην Ελλάδα

Σύνοψη	1
Συστάσεις	5
Προς την ελληνική Κυβέρνηση	5
Προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή	6
Προς τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	6
Προς την ΕΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και τους Φορείς και Εμπειρογνώμονες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ	7
Μεθοδολογία	8
Ιστορικό	10
I. Αυθαίρετη και Παρατεταμένη Κράτηση	14
II. Ανθυγιεινές και Εξευτελιστικές Συνθήκες, Κακομεταχείριση	18
Κακομεταχείριση	20
Κράτηση με Ενήλικες	22
III. Έλλειψη Φροντίδας, Προστασίας και Υπηρεσιών	26
Ευχαριστίες	31

Σύνοψη

Οι ελληνικές αρχές κατέγραψαν περισσότερα από 3.300 ασυνόδευτα παιδιά, είτε αιτούντες άσυλο είτε μετανάστες, που έφτασαν στην Ελλάδα μέσα στους επτά πρώτους μήνες του 2016. Πολλά από αυτά τα παιδιά εγκατέλειψαν τις πατρίδες τους, συμπεριλαμβανομένης της Συρίας, του Αφγανιστάν και του Ιράκ, για να γλυτώσουν από την βία και τις ένοπλες συρράξεις. Άλλα, για να ξεφύγουν από τη διακριτική μεταχείριση και την ακραία φτώχεια.

Μόνα τους στην Ελλάδα, χωρίς γονείς ή κάποιον ενήλικα υπεύθυνο για την φροντίδα τους, τα παιδιά αυτά δικαιούνται φροντίδα και προστασία από τις Ελληνικές αρχές. Ωστόσο, στην Ελλάδα υπάρχει χρόνια έλλειψη κατάλληλων δομών φιλοξενίας καθώς και έλλειψη ενός ολοκληρωμένου συστήματος προστασίας για παιδιά αιτούντες άσυλο και μετανάστες. Αυτοί οι παράγοντες έχουν οδηγήσει στη παρατεταμένη αυθαίρετη κράτηση παιδιών – συχνά κάτω από κακές και εξευτελιστικές συνθήκες – σε συνθήκες προστατευτικής φύλαξης σε αστυνομικά τμήματα, σε προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης και σε κλειστούς χώρους σε ελληνικά νησιά εν αναμονή της μεταφοράς τους σε ειδική δομή φιλοξενίας.

Η ελληνική κυβέρνηση δικαιολογεί την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών σαν ένα προσωρινό μέτρο προστασίας για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Στην πράξη όμως μόνο αυτό δεν συμβαίνει.

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε έρευνα που πραγματοποίησε η Human Rights Watch στην ηπειρωτική Ελλάδα από τις 27 Ιουνίου έως τις 6 Ιουλίου του 2016, και καταγράφει κυρίως προβλήματα κράτησης ασυνόδευτων παιδιών που βρίσκονται υπό αστυνομική κράτηση. Ωστόσο, επειδή ορισμένα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη είχαν επίσης κρατηθεί σε δομές του Λιμενικού Σώματος ή σε δομές που διαχειρίζεται η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, η έκθεση εξετάζει και τις πτυχές των συνθηκών κράτησης σε αυτούς τους χώρους.

Η Human Rights Watch διαπίστωσε, πρώτον, ότι τα ασυνόδευτα παιδιά υπόκεινται σε αυθαίρετη συστηματική κράτηση. Με βάση το διεθνές δίκαιο, τις δεσμευτικές ευρωπαϊκές οδηγίες και το εθνικό δίκαιο, η κράτηση ασυνόδευτων παιδιών μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης, σε εξαιρετικές περιστάσεις, και για το συντομότερο κατάλληλο χρονικό διάστημα.

Ωστόσο, τα παιδιά κρατούνται αυτομάτως και για παρατεταμένες χρονικές περιόδους. Η ελληνική νομοθεσία επιτρέπει την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών, υπό συνθήκες προστατευτικής φύλαξης εν αναμονή της μεταφοράς τους σε δομές φιλοξενίας, για 25 ημέρες και για έως 45 ημέρες σε πολύ λίγες περιστάσεις. Παρόλα αυτά, τα παιδιά κρατούνται για περισσότερο χρόνο από αυτές τις ήδη μακρές χρονικές περιόδους. Τα αρχεία ενός αστυνομικού τμήματος έδειξαν ότι οχτώ παιδιά είχαν παραμείνει υπό αστυνομική κράτηση για ένα μήνα κατά μέσο όρο, κι ότι ένα παιδί παρέμεινε υπό κράτηση για περισσότερο από δύο μήνες. Σε προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης στην βορειοανατολική Ελλάδα, πέντε παιδιά ανέφεραν ότι είχαν κρατηθεί για διάστημα τριών μηνών ή περισσότερο. Η Human Rights Watch πήρε συνέντευξη από δεκαεννέα παιδιά υπό αστυνομική κράτηση που είχαν κρατηθεί για παραπάνω από 25 ημέρες εν αναμονή της μεταφοράς τους σε δομή φιλοξενίας, συμπεριλαμβανομένων εννέα παιδιών που είχαν κρατηθεί για παραπάνω από 45 ημέρες.

Δεύτερον, η έκθεση διαπιστώνει ότι τα παιδιά αντιμετωπίζουν ανθυγιεινές και εξευτελιστικές συνθήκες και καταχρηστικές συμπεριφορές, συμπεριλαμβανομένης της κράτησης με ενήλικες και της κακομεταχείρισης από την αστυνομία. Βάσει των ευρωπαϊκών και διεθνών προτύπων, στις εξαιρετικές περιπτώσεις που ένα ασυνόδευτο παιδί κρατείται για δική του προστασία, οι συνθήκες πρέπει να διέπονται από το ύψιστο συμφέρον του παιδιού. Ωστόσο, η Human Rights Watch διαπίστωσε ότι τα παιδιά συχνά αντιμετωπίζουν εξευτελιστικές συνθήκες στα κελιά των αστυνομικών τμημάτων και στις εγκαταστάσεις του Λιμενικού, και ανθυγιεινές συνθήκες στα προαναχωρησιακά κέντρα. Σε ορισμένες περιστάσεις, τα παιδιά ανέφεραν ότι αναγκάστηκαν να ζουν και να κοιμούνται σε υπερπλήρη, βρώμικα κελιά, γεμάτα έντομα και τρωκτικά, μερικές φορές χωρίς στρώματα και ότι στερούσαν την πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγιεινής, την αναγκαία ατομική καθαριότητα και τον ιδιωτικό χώρο. Όλα τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη σε αστυνομικά τμήματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είχαν κρατηθεί για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του ενός μηνός, είπαν ότι δεν τους επιτρεπόταν να βγουν από το κελί τους.

Η Human Rights Watch πήρε συνέντευξη από εννέα παιδιά, το καθεστώς των οποίων ως παιδιών ήταν αδιαμφισβήτητο, αλλά που είπαν ωστόσο ότι είχαν κρατηθεί με ενήλικες παρά το γεγονός ότι αυτή η πρακτική αυξάνει τον κίνδυνο κακοποίησης και σεξουαλικής βίας και παραβιάζει τους διεθνείς και εθνικούς νόμους που απαιτούν το διαχωρισμό των ενηλίκων από τα παιδιά κατά την κράτηση. Επίσης πήραμε συνέντευξη από επτά άτομα που δήλωσαν ότι ήταν παιδιά και που θεωρήθηκαν ενήλικες μετά από συνοπτικές

αξιολογήσεις της ηλικίας τους και τέθηκαν υπό κράτηση ως ενήλικες. Η Human Rights Watch πήρε συνέντευξη από τέσσερα παιδιά που είπαν ότι είχαν υποστεί κακομεταχείριση από την αστυνομία. Παιδιά επίσης περιέγραψαν ότι η αστυνομία τους πέρασε χειροπέδες κατά τις μεταγωγές.

Τρίτον, η έκθεση διαπιστώνει ότι τα παιδιά που βρίσκονται υπό αστυνομική κράτηση δεν λαμβάνουν ουσιώδη φροντίδα και υπηρεσίες. Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να μπορούν να λαμβάνουν ιατρική φροντίδα, ψυχολογική συμβουλευτική και νομική συνδρομή, και να περνάνε συνέντευξη σε γλώσσα που κατανοούν ώστε να επισημαίνονται και να αντιμετωπίζονται τυχόν συγκεκριμένες ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκύπτουν από τη βία με βάση το φύλο ή την εμπορία ανθρώπων. Κανένα από τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch δεν πέρασε από σωστή συνέντευξη ενώ βρισκόταν υπό αστυνομική κράτηση. Τα παιδιά συχνά δεν είναι σε θέση να λάβουν συμβουλευτική, ενημέρωση για τους λόγους και τη διάρκεια της κράτησής τους και νομική συνδρομή. Επίσης, η έλλειψη διερμνέων συνιστά πρακτικά ένα εμπόδιο στην παροχή φροντίδας και πληροφόρησης. Όλα τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη κατά την αστυνομική κράτηση είπαν ότι δεν τους είχε δοθεί η ευκαιρία να μιλήσουν στην αστυνομία με τη βοήθεια κάποιου διερμνέα.

Επιπρόσθετα, για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά θα πρέπει να ορίζεται επίτροπος που θα προασπίζεται το βέλτιστο συμφέρον τους και θα βοηθά ώστε να προστατεύονται από κινδύνους όπως η εμπορία ανθρώπων. Κανένα από τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch κατά την αστυνομική κράτηση δεν είχαν συναντηθεί με τον επίτροπό τους, ούτε καν γνώριζαν την ύπαρξή του. Τα ασυνόδευτα παιδιά υπό κράτηση έχουν δικαίωμα στην ψυχαγωγία και την εκπαίδευση, αλλά η Human Rights Watch δεν διαπίστωσε στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι τα ασυνόδευτα παιδιά σε αστυνομικά τμήματα είχαν πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες ή σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Οι άνευ προηγουμένου αφίξεις δημιουργούν πραγματικές προκλήσεις για τις ελληνικές αρχές, αλλά δεν αίρουν την υποχρέωση της Ελλάδας να προστατεύει τα ευάλωτα παιδιά. Για χρόνια, η Ελλάδα έχει αγνοήσει τις εκκλήσεις που γίνονται προκειμένου να διασφαλίσει την ταυτοποίηση των ασυνόδευτων παιδιών και την παροχή προστασίας και κατάλληλων εναλλακτικών επιλογών αντί της κράτησης. Επιπρόσθετα, κατά το χρόνο της παρούσας έρευνας, οι αρχές δεν είχαν ακόμα υιοθετήσει πλήρως τις νέες έκτακτες βραχυπρόθεσμες

εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης που αναπτύχθηκαν από την Ύπατη Αρμοσσία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, την UNHCR, και από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ).

Οι καταχρηστικές πρακτικές που παρατίθενται σε αυτήν την έκθεση παραβιάζουν το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και το ελληνικό δίκαιο. Η αδικαιολόγητη κράτηση παιδιών για παρατεταμένες περιόδους συνιστά αυθαίρετη κράτηση και παραβιάζει το δικαίωμα των παιδιών στην ελευθερία. Η κράτηση των παιδιών υπό ανθυγιεινές συνθήκες και συνθήκες συνωστισμού, χωρίς κατάλληλη πρόβλεψη για τον ύπνο και την υγιεινή, μερικές φορές μαζί με ενήλικες και χωρίς ιδιωτικότητα, συνιστά απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Κατά την κράτηση, τα παιδιά στερούνται τη φροντίδα, την προστασία και τις υπηρεσίες που χρειάζονται και δικαιούνται.

Τα παιδιά δεν πρέπει να κρατούνται μόνο με βάση το μεταναστευτικό καθεστώς τους. Η Human Rights Watch καλεί την ελληνική κυβέρνηση να εξασφαλίσει ότι υπάρχουν επαρκείς και προσήκουσες εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά, και να προσαρμόσει την ελληνική νομοθεσία και τις πολιτικές ώστε να διασφαλίσει ότι εάν κρατούνται παιδιά, αυτό συμβαίνει μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις, για τη συντομότερη δυνατή χρονική περίοδο, και κάτω από συνθήκες που είναι σύμφωνες με τα διεθνή πρότυπα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να παράσχει τους απαραίτητους πόρους για την στήριξη των προσπαθειών αυτών και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την μετεγκατάσταση εκτός Ελλάδας των παιδιών που ζητούν άσυλο.

Συστάσεις

Προς την ελληνική Κυβέρνηση

- Να τερματίσει κάθε πρακτική αυτόματης κράτησης ασυνόδευτων παιδιών και να προβαίνει σε ατομικές αξιολογήσεις των αναγκών κάθε παιδιού με βάση το ύψιστο συμφέρον του.
- Να τροποποιήσει τη νομοθεσία ώστε να μειωθεί σημαντικά ο μέγιστος χρόνος που τα ασυνόδευτα παιδιά μπορούν να τελούν υπό συνθήκες προστατευτικής φύλαξης σε εξαιρετικές, επιτακτικές περιστάσεις και να διασφαλίσει ότι τα παιδιά δεν κρατούνται πέραν του χρόνου που επιτρέπεται από τη νομοθεσία.
- Να σταματήσει τη χρήση των αστυνομικών τμημάτων ως κέντρων κράτησης για παιδιά, να βελτιώσει κατεπειγόντως τις συνθήκες κράτησης σε χώρους υπό τη διαχείριση της αστυνομίας και να διασφαλίσει ότι τα παιδιά υπό κράτηση έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες διερμηνείας, πληροφόρηση για το σκοπό της κράτησής τους, συμβουλευτική, νομική συνδρομή και εκπαιδευτικό και ψυχαγωγικό υλικό.
- Παράλληλα με την διασφάλιση επαρκών συνθηκών, να ιεραρχήσει τις προσπάθειες δημιουργίας βραχυπρόθεσμων εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης, που να περιλαμβάνουν ασφαλείς χώρους σε καταυλισμούς προσφύγων και επίσπευση της μετακίνησης των παιδιών από την αστυνομική κράτηση σε τέτοιους χώρους μεταβατικού χαρακτήρα.
- Παράλληλα με την διασφάλιση επαρκών συνθηκών, να αυξήσει τον αριθμό των χώρων σε υφιστάμενες δομές μακροχρόνιας φροντίδας για ασυνόδευτα παιδιά, να δημιουργήσει νέες δομές που θα καλύψουν την τοποθέτηση όλων των ασυνόδευτων παιδιών στη χώρα και να θεσπίσει εθνικό κρατικό σύστημα ανάδοχων οικογενειών.
- Να διασφαλίσει τον άμεσο διορισμό επιτρόπου για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά, ο οποίος θα διαθέτει την απαραίτητη ικανότητα και εμπειρογνωμοσύνη για να εξασφαλίσει την αντιπροσώπευση των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης των ανησυχιών αναφορικά με τις συνθήκες, τη μεταχείριση και τη διάρκεια της αστυνομικής κράτησης.
- Να παράσχει κατευθυντήριες γραμμές και εκπαίδευση ώστε να προετοιμάσει τα αστυνομικά όργανα για την σωστή αξιολόγηση των παιδιών προκειμένου να

ταυτοποιούνται σωστά εκείνα που είναι ιδιαίτερα ευπαθή, όπως τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, και να παραπέμπονται σε εξειδικευμένες υπηρεσίες και χώρους στέγασης.

- Να διασφαλίσει ότι οι πρακτικές της αστυνομίας συμμορφώνονται με το Προεδρικό Διάταγμα που περιορίζει τη χρήση χειροπέδων σε ανηλίκους και διασφαλίζει ότι τα ασυνόδευτα παιδιά δεν φέρουν χειροπέδες παρά μόνο εάν είναι αδήριτη ανάγκη και μόνο για το μικρότερο δυνατό χρονικό διάστημα και ποτέ ως τιμωρία.
- Να καταχωρήσει και να διεκπεραιώσει επειγόντως τις αιτήσεις ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα που είναι επιλέξιμα για οικογενειακή επανένωση σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει του Κανονισμού του Δουβλίνου, και των ασυνόδευτων παιδιών που είναι επιλέξιμα για μετεγκατάσταση δυνάμει του σχεδίου μετεγκατάστασης έκτακτης ανάγκης της ΕΕ, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνεται υπόψη το μείζον συμφέρον τους.

Προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Να παράσχει επειγόντως επιπλέον έκτακτη χρηματοδότηση στην Ελλάδα και στις μη κυβερνητικές οργανώσεις, που αποσκοπεί συγκεκριμένα στην αύξηση των δομών μακροχρόνιας φροντίδας για τα ασυνόδευτα παιδιά.
- Να στηρίξει επειγόντως την οικογενειακή επανένωση των ασυνόδευτων παιδιών από την Ελλάδα σε κράτη μέλη υπό τον Κανονισμό του Δουβλίνου, καθώς και μέσω της τεχνικής και χρηματοοικονομικής στήριξης της Ελλάδας.
- Να τροποποιήσει το σχέδιο επείγουσας μετεγκατάστασης για να διασφαλίσει ότι όλα τα ασυνόδευτα παιδιά που αιτούνται άσυλο είναι επιλέξιμα για μετεγκατάσταση σε άλλες χώρες της ΕΕ, ανεξάρτητα από την εθνικότητά τους, και ότι το μείζον συμφέρον των παιδιών λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις αποφάσεις μετεγκατάστασης.

Προς τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να διευκολύνουν επειγόντως την οικογενειακή επανένωση των ασυνόδευτων παιδιών από την Ελλάδα δυνάμει του Κανονισμού του Δουβλίνου.

- Να προβούν επείγοντως στη θέσπιση επαρκών διαθέσιμων θέσεων συγκεκριμένα για ασυνόδευτα παιδιά ως μέρος επίσημων δεσμεύσεων, λαμβάνοντας υπόψη το ύψιστο συμφέρον των παιδιών και να επισπεύσουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων στα πλαίσια του προγράμματος επείγουσας μετεγκατάστασης της ΕΕ.
- Να στηρίξουν την αναθέωση του σχεδίου επείγουσας μετεγκατάστασης της ΕΕ για να διασφαλίσουν ότι όλα τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντες άσυλο, είναι επιλέξιμα για μετεγκατάσταση σε άλλες χώρες της ΕΕ, ανεξάρτητα από την εθνικότητά τους, και ότι το ύψιστο συμφέρον των παιδιών λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις αποφάσεις μετεγκατάστασης.

Προς την ΕΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και τους Φορείς και Εμπειρογνώμονες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ

- Να αξιολογήσουν και να καταρτίσουν εκθέσεις για την υποδοχή των ασυνόδευτων παιδιών στην Ελλάδα, και μέσω επισκέψεων σε εγκαταστάσεις όπου κρατούνται παιδιά, με την δέουσα προσοχή στην αυθαίρετη παρατεταμένη κράτηση παιδιών κάτω από εξευτελιστικές συνθήκες, καθώς και την πρόοδο που σημειώνεται στις μακροχρόνιες προσπάθειες εξεύρεσης εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης και κατάλληλη, επαρκή στέγαση. Να κάνουν έκκληση για τον πλήρη τερματισμό της κράτησης των παιδιών μεταναστών.

Μεθοδολογία

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε έρευνα της Human Rights Watch, η οποία διεξήχθη στην πειρωτική Ελλάδα στα τέλη Ιουνίου και αρχές Ιουλίου του 2016. Δύο ερευνητές πραγματοποίησαν 42 συνεντεύξεις με παιδιά μετανάστες και αιτούντες άσυλο ηλικίας 14 έως 17 ετών από το Πακιστάν, τη Συρία, το Αφγανιστάν, την Αλγερία, το Ιράκ, τη Γουινέα και την Αίγυπτο. Η Human Rights Watch δεν συνάντησε κορίτσια υπό αστυνομική κράτηση και όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με αγόρια. Η Human Rights Watch πήρε συνεντεύξεις από 43 άτομα και θεωρεί ότι τα 42 από τα 43 είναι παιδιά, είτε επειδή έχουν καταχωρηθεί ως παιδιά από τις ελληνικές αρχές (35) είτε επειδή δήλωσαν τα ίδια ότι είναι παιδιά (7), σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΗΕ και την ελληνική νομοθεσία. Τριάντα πέντε άτομα που παραχώρησαν συνέντευξη ήταν υπό αστυνομική κράτηση, ενώ οκτώ βρίσκονταν σε δομές που διαχειρίζονται ΜΚΟ.

Πήραμε συνεντεύξεις σε δύο αστυνομικά τμήματα, στο Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Μυγδονίας στη Θεσσαλονίκη και στο Αστυνομικό Τμήμα Φιλιατών Ηγουμενίτσας, σε δύο προαναχωρησιακά κέντρα, την Αμυγδαλέζα στην περιφέρεια Αττικής και το Παρανέστι στη Δράμα, σε ασφαλή χώρο για παιδιά στον καταυλισμό προσφύγων στα Διαβατά, στη Θεσσαλονίκη και σε δομή φιλοξενίας ασυνόδευτων παιδιών που λειτουργεί ΜΚΟ στην περιφέρεια Αττικής. Όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν ατομικά και κατ' ιδίαν.

Οι συνεντεύξεις έγιναν από το προσωπικό της Human Rights Watch, στα αγγλικά και τα γαλλικά, με άτομα που ήταν σε θέση να εκφραστούν στα αγγλικά ή τα γαλλικά, καθώς και στη μητρική γλώσσα του εκάστοτε συνεντευξιζόμενου, με τη βοήθεια διερμηνέων αραβικών, ουρντού και νταρί. Οι διερμηνείς πληρώθηκαν για τις υπηρεσίες τους. Όλα τα άτομα από τα οποία πήραμε συνέντευξη ενημερώθηκαν για τον σκοπό της συνέντευξης και για το γεγονός ότι η μαρτυρία τους μπορεί να δημοσιευθεί. Σε όλες τις περιπτώσεις, η Human Rights Watch ενημέρωσε τους συνεντευξιζόμενους ότι δεν υπάρχει καμία προσωπική εξυπηρέτηση ή όφελος από τις μαρτυρίες τους και ότι παραχωρούν τις συνεντεύξεις οικειοθελώς και ανώνυμα. Τα ονόματα όλων των παιδιών που παραχώρησαν συνέντευξη αντικαταστάθηκαν από ψευδώνυμα για να προστατευτεί η ταυτότητά τους.

Η Human Rights Watch πήρε επίσης συνέντευξη από Ελληνικές και διεθνείς ΜΚΟ, την UNHCR, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τον Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη για τα

Δικαιώματα του Παιδιού και από αστυνομικούς της Ελληνικής Αστυνομίας. Στις 26 Ιουλίου, η Human Rights Watch υπέβαλε λεπτομερείς επιστολές στην Ελληνική Αστυνομία, το Υπουργείο Μετανάστευσης, το Υπουργείο Εργασίας και στο Υπουργείο Δικαιοσύνης. Στις επιστολές κοινοποιήσαμε επιλεγμένα πορίσματα και συμπεριλάβαμε συγκεκριμένες ερωτήσεις προς την κυβέρνηση. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης απάντησε εν μέρει στις 28 Ιουλίου και η Ελληνική Αστυνομία και το Υπουργείο Μετανάστευσης απάντησαν εν μέρει στις 9 Αυγούστου. Οι απαντήσεις τους αντικατοπτρίζονται σε αυτήν την έκθεση. Η Human Rights Watch μίλησε με το προσωπικό του Υπουργείου Εργασίας σε αρκετές περιπτώσεις. Η Human Rights Watch θα δημοσιεύσει οποιεσδήποτε απαντήσεις λάβει μετά από αυτήν την ημερομηνία στην ιστοσελίδα του οργανισμού μέσω συνδέσμου στην παρούσα έκθεση.

Σύμφωνα με τα διεθνή νομικά κείμενα, ο όρος «παιδί» που χρησιμοποιείται σε αυτήν την έκθεση αναφέρεται σε άτομο ηλικίας κάτω των 18 ετών.

Ιστορικό

Η κράτηση ασυνόδευτων παιδιών λόγω έλλειψης δομών φιλοξενίας αποτελεί μακροχρόνιο πρόβλημα στην Ελλάδα, γεγονός που έχει οξυνθεί ιδιαιτέρως στα πλαίσια της συνεχιζόμενης μεταναστευτικής και προσφυγικής κρίσης στην Ευρώπη.¹ Το 2015, ένας άνευ προηγουμένου αριθμός αιτούντων άσυλο και μεταναστών έφτασε στην Ελλάδα δια θαλάσσης, πολλοί εκ των οποίων συνέχισαν το ταξίδι τους δια ξηράς μέσω των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων που, εκείνη την εποχή, επέτρεπαν στους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες να διέρχονται ελεύθερα με προορισμό άλλες χώρες της ΕΕ. Στα τέλη του 2015/αρχές του 2016, τα σύνορα βόρεια της Ελλάδας έκλεισαν, με αποτέλεσμα να παγιδευτούν οι αιτούντες άσυλο και οι μετανάστες στην Ελλάδα και να μειωθεί ακόμα περισσότερο η διαθεσιμότητα των θέσεων σε δομές φιλοξενίας για ασυνόδευτα παιδιά. Στους πρώτους επτά μήνες του 2016, περισσότεροι από 160.500 άνθρωποι έφτασαν στις ελληνικές ακτές και οι ελληνικές αρχές κατέγραψαν περισσότερα από 3.300 ασυνόδευτα παιδιά αιτούντες άσυλο και μετανάστες.²

Το σχέδιο επείγουσας μετεγκατάστασης, που υιοθετήθηκε το Σεπτέμβριο του 2015 με την πρόθεση μετεγκατάστασης 66.400 αιτούντων άσυλο από την Ελλάδα σε άλλες χώρες της ΕΕ, είχε μικρό αποτέλεσμα. Εώς τις 2 Σεπτεμβρίου, μόνο 49 ασυνόδευτα παιδιά είχαν μετεγκατασταθεί από την Ελλάδα σε άλλες χώρες της ΕΕ.³ Τα κράτη μέλη της ΕΕ απέρριψαν την έκκληση της Ελλάδας να καταστούν όλα τα ασυνόδευτα παιδιά επιλέξιμα για μετεγκατάσταση, ανεξαρτήτως εθνικότητας. Τον Ιούλιο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρότρυνε τα κράτη να ενισχύσουν με ταχύ ρυθμό τις προσπάθειες ώστε να καταστήσουν διαθέσιμες θέσεις μετεγκατάστασης για τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντες άσυλο.

¹ Η Human Rights Watch καταγράφει την κράτηση παιδιών στα ελληνικά νησιά και την πειρωτική χώρα εδώ και χρόνια. Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε Human Rights Watch, ΕΕ: *Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών τροφοδοτούν τη μετανάστευση*, 22 Ιουνίου 2015, <https://www.hrw.org/el/news/2015/06/24/278222>, και Human Rights Watch, *Αφημένα στη Μοίρα τους: Η συστηματική αποτυχία παροχής προστασίας στα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα*, Δεκέμβριος 2008, <https://www.hrw.org/el/report/2008/12/22/255883>.

² Έκθεση της UNHCR, “Refugees/Migrants Emergency Response – Mediterranean,” («Απόκριση Έκτακτης Ανάγκης για τους Πρόσφυγες/Μετανάστες») Πληροφορίες από τις 2 Αυγούστου 2016, <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83> (πρόσβαση στις 5 Αυγούστου 2016). Επιστολή προς την Human Rights Watch από τη Μαρία Δημητροπούλου, διευθύντρια του Γραφείου του Γενικού Γραμματέα Υποδοχής, Οδυσσέα Βουδούρη, Υπουργείο Μετανάστευσης, χωρίς ημερομηνία, παρελήφθη στις 9 Αυγούστου 2016.

³ Email στη Human Rights Watch από τον Besim Ajeti, Επικεφαλής των Επικειρήσεων στην Ελλάδα, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, 2 Σεπτεμβρίου 2016.

Ανώτατοι αξιωματικοί της αστυνομίας που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch αναγνώρισαν ότι η προστατευτική φύλαξη ασυνόδευτων παιδιών δεν είναι θεμιτή. Ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης, Ταξίαρχος Γεώργιος Παντελάκος είπε στην Human Rights Watch, «Δεν είναι αυτό που θέλουμε. Αυτά τα παιδιά δεν είναι κρατούμενοι.»⁴ Αστυνομικός διευθυντής στην Ηγουμενίτσα εξήγησε, “[ε]κτός από αστυνομικοί, είμαστε και γονείς.... Φυσικά συμφωνούμε ότι δεν πρέπει να χειριζόμαστε εμείς τα παιδιά, αλλά προς το παρόν είναι η καλύτερη δυνατή εναλλακτική λύση.»⁵

Μάλιστα οι ελληνικές αρχές αποδίδουν τη χρήση της κράτησης σε έλλειψη εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης. Σύμφωνα με το ελληνικό υπουργείο μετανάστευσης, η Ελλάδα έχει μόνο 729 θέσεις σε δομές φιλοξενίας για ασυνόδευτα παιδιά.⁶ Στις 2 Αυγούστου, όλες οι εγκαταστάσεις ήταν πλήρεις και 1.295 αιτήματα παρέμεναν σε εκκρεμότητα για τοποθέτηση.⁷ Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), η κρατική αρχή υπεύθυνη για την διαχείριση των τοποθετήσεων ασυνόδευτων παιδιών σε δομές φιλοξενίας, έλαβε παραπάνω από τον διπλάσιο αριθμό αιτημάτων για την μεταφορά ασυνόδευτων παιδιών σε δομές φιλοξενίας στο πρώτο τρίμηνο του 2016 σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2015.

Η έλλειψη θέσεων σε δομές φιλοξενίας συνιστά χρόνιο πρόβλημα. Οι ελληνικές αρχές έχουν κληθεί συστηματικά επί σειρά ετών να αυξήσουν τη χωρητικότητα σε δομές φιλοξενίας και να αναπτύξουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης.⁸ Το Υπουργείο Μετανάστευσης λέει ότι σχεδιάζει να διπλασιάσει τη δυναμικότητα σε περισσότερες από 1.400 θέσεις σε δομές φιλοξενίας για παιδιά έως τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2016.⁹

⁴ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τους Γεώργιο Παντελάκο, Ταξίαρχο, Διευθυντή της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης και Δημήτριο Σαββίδη, Αστυνόμο Β', Θεσσαλονίκη, 28 Ιουνίου 2016.

⁵ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Ηλία Ντόντη, Αστυνομικό Διευθυντή Θεσπρωτίας, Ηγουμενίτσα, 1 Ιουλίου 2016.

⁶ Επιστολή του Μάρκου Παπακωνσταντή, νομικού συμβούλου του Υπουργού Μετανάστευσης Ιωάννη Μουζάλα, προς την Human Rights Watch, 9 Αυγούστου 2016.

⁷ Επιστολή της Μαρίας Δημητροπούλου, διευθύντριας Γραφείου Γενικού Γραμματέα Υποδοχής, προς την Human Rights Watch, χωρίς ημερομηνία, παρελήφθη στις 9 Αυγούστου 2016.

⁸ Οι εκκλήσεις προέρχονται από τις ανεξάρτητες ομάδες παρακολούθησης όπως η Human Rights Watch, καθώς και από διεθνείς αρχές όπως η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Βλέπε Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, “Consideration of Reports Submitted by States Parties under Article 44 of the Convention, Concluding Observations, Greece,” («Εξέταση Εκθέσεων που υποβλήθηκαν από τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει του Άρθρου 44 της Σύμβασης, Καταληκτικές Παρατηρήσεις, Ελλάδα»), CRC/C/GRC/CO2-3, 13 Αυγούστου 2012.

http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/co/CRC_C_GRC_CO_2-3.pdf (πρόσβαση 31 Ιουλίου 2016), παρ. 65.

⁹ Επιστολή του Μάρκου Παπακωνσταντή, νομικού συμβούλου του Υπουργού Μετανάστευσης Ιωάννη Μουζάλα, προς την Human Rights Watch, 9 Αυγούστου 2016.

Στις 22 Ιουνίου 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διέθεσε περισσότερα από 170 εκατομμύρια ευρώ σε χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης προς την Ελλάδα για να βοηθήσει στη διαχείριση της προσφυγικής και ανθρωπιστικής κρίσης και χορήγησε επιπλέον 83 εκατομμύρια σε οργανισμούς του ΟΗΕ και σε μη κρατικούς οργανισμούς για να βοηθήσουν την Ελλάδα να αντιμετωπίσει τον μεγάλο αριθμό προσφύγων.¹⁰ Η ελληνική κυβέρνηση δεν ανταποκρίθηκε στις ερωτήσεις μας αναφορικά με το ύψος των χρηματικών ποσών που έχουν διατεθεί από την Ελλάδα για την διασφάλιση της κατάλληλης στέγασης των ασυνόδευτων παιδιών.

Μη κυβερνητικές οργανώσεις, μαζί με την Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες, έχουν διαμορφώσει ασφαλείς χώρους σε προσφυγικούς καταυλισμούς σαν βραχυπρόθεσμες εναλλακτικές αντί της κράτησης των ασυνόδευτων παιδιών. Παρά το γεγονός ότι αυτοί οι χώροι δεν διαθέτουν το είδος της φροντίδας και το πλήρες φάσμα των υπηρεσιών που δικαιούνται τα ασυνόδευτα παιδιά, αποτελούν όμως την καλύτερη βραχυχρόνια εναλλακτική λύση αντί της κράτησης, καθώς τα παιδιά απολαμβάνουν ελευθερία κινήσεων και έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που παρέχονται στον γενικό πληθυσμό, στους καταυλισμούς προσφύγων. Σύμφωνα με το ΕΚΚΑ, στις 11 Αυγούστου, υπήρχαν 110 θέσεις διαθέσιμες σε αυτούς τους ασφαλείς χώρους.¹¹ Παρόλο που οι ελληνικές αρχές δεν εμποδίζουν τη μετακίνηση των παιδιών από την κράτηση προς αυτούς τους ασφαλείς χώρους, δεν οργανώνουν ούτε διευκολύνουν την μετακίνησή τους. Σύμφωνα με το ΕΚΚΑ, αυτό συνέβη επειδή οι ασφαλείς χώροι δεν πληρούν τις τυπικές προδιαγραφές φροντίδας.¹² Σύμφωνα με την ελληνική κυβέρνηση σχεδιαζόταν η δημιουργία 880 προσωρινών θέσεων μέχρι το τέλος Αυγούστου 2016.¹³

Οι ασφαλείς χώροι που επισκέφτηκε η Human Rights Watch, διέθεταν εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τα παιδιά καθώς και προσωπικό επί τόπου και εθελοντές που παρείχαν

¹⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, “Managing the Refugee Crisis: Financial Support to Greece,” («Διαχείριση της Προσφυγικής Κρίσης: Οικονομική Στήριξη προς την Ελλάδα»), 22 Ιουλίου 2016, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/factsheet_managing_refugee_crisis_eu_financial_support_greece_update_22_july_en.pdf (πρόσβαση 4 Αυγούστου 2016).

¹¹ Χαρτογράφηση των αναγκών στέγασης των Ασυνόδευτων Παιδιών (ΑΠ) έκδ. 18», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 11 Αυγούστου 2016.

¹² Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Χρήστο Χόμπα, Διευθυντή Διεύθυνσης Κοινωνικής Παρέμβασης και την Κυριακή Τριπερίνα, Διεύθυνση Κοινωνικής Παρέμβασης, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υπουργείο Εργασίας, 5 Ιουλίου 2016.

¹³ Επιστολή της Μαρίας Δημητροπούλου, διευθύντριας Γραφείου Γενικού Γραμματέα Υποδοχής, προς την Human Rights Watch, χωρίς ημερομηνία, παρελήφθη στις 9 Αυγούστου 2016.

στήριξη ειδικά στα ασυνόδευτα παιδιά. Ο Kaiman T., ένα 15χρονο αγόρι από το Αφγανιστάν, εξήγησε ότι μετά από την μετακίνησή του από το τμήμα συνοριακής φύλαξης της Μυγδονίας στον ασφαλή χώρο, μπόρεσε να μιλήσει με δικηγόρο, ενημερώθηκε για το δικαίωμά του να ζητήσει άσυλο και να έχει επίτροπο και συμμετείχε σε μαθήματα ελληνικών και αγγλικών.¹⁴

¹⁴ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Kaiman T., ασφαλής χώρος για ασυνόδευτα παιδιά, καταυλισμός προσφύγων στα Διαβατά, Θεσσαλονίκη, 28 Ιουνίου 2016.

I. Αυθαίρετη και Παρατεταμένη Κράτηση

«Η κατάσταση είναι πολύ άσχημη... αισθάνομαι ολομόναχος εδώ, μακριά από την οικογένειά μου, από τους φίλους μου... πρέπει να ξεφύγω από αυτήν την κόλαση.»

- Javed S., 16χρονος Αφγανός υπό αστυνομική κράτηση επί 52 ημέρες, Αστυνομικό Τμήμα Φιλιππίνων, 1 Ιουλίου 2016

Η ελληνική νομοθεσία επιτρέπει την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών σε εξαιρετικές περιστάσεις και ως έσχατη λύση, για διάστημα μέχρι 25 ημερών, εν αναμονή της παραπομπής τους σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας ανηλίκων, και για επιπλέον 20 ημέρες, δηλαδή για μέγιστο διάστημα 45 ημερών, εάν το παιδί δεν μπορεί να μετακινηθεί λόγω εξαιρετικών περιστάσεων.¹⁵ Αυτά τα ανώτατα όρια είναι ήδη υπερβολικά, και τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch είχαν κρατηθεί κατά μέσο όρο για 40 ημέρες. Πήραμε συνέντευξη από 19 παιδιά που είχαν κρατηθεί για διάστημα που υπερβαίνει τις 25 μέρες, συμπεριλαμβανομένων 9 παιδιών που είχαν κρατηθεί για διάστημα μεγαλύτερο των 45 ημερών.

Σύμφωνα με την Ελληνική Αστυνομία, 161 ασυνόδευτα παιδιά είχαν κρατηθεί από την αστυνομία υπό συνθήκες προστατευτικής φύλαξης αναμένοντας την μετακίνησή τους σε δομές φιλοξενίας στο πρώτο εξάμηνο του 2016.¹⁶ Εκατοντάδες άλλα κρατήθηκαν από τις ελληνικές αρχές σε κλειστές δομές στα νησιά υπό την διαχειριστική ευθύνη της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής. Η Ελληνική Αστυνομία δεν αποκρίθηκε στο αίτημά μας για συγκεκριμένα στοιχεία αναφορικά με το πόσα από αυτά τα παιδιά είχαν κρατηθεί σε αστυνομικά τμήματα για διάστημα μεγαλύτερο των 25 ημερών και μεγαλύτερο των 45 ημερών από την θέσπιση του νόμου τον Απρίλιο του 2016.¹⁷ Σύμφωνα με τον αντιεισαγγελέα του Κιλκίς, μιας μικρής πόλης κοντά στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας με την

¹⁵ Ν.4375/2016 - Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 2013/32/ΕΕ <http://www.refworld.org/docid/573ad4cb4.html> (πρόσβαση 29 Ιουλίου 2016) άρθρο 46(10)(b) (Νόμος για την Υποδοχή). Πριν από την ψήφιση του νόμου, τον Απρίλιο του 2016, δεν υπήρχαν καθορισμένα χρονικά όρια για την κράτηση παιδιών υπό συνθήκες προστατευτικής φύλαξης.

¹⁶ Ηλεκτρονικό μήνυμα (Email) από τον Ελευθέριο Λεμονή, Υπαστυνόμο Α', Διεύθυνση Ελέγχου Παράνομης Μετανάστευσης, Ελληνική Αστυνομία, προς την Human Rights Watch, 24 Αυγούστου 2016.

¹⁷ Η Human Rights Watch έστειλε επιστολή με σειρά ερωτημάτων προς την Ελληνική Αστυνομία στις 26 Ιουλίου 2016. Λάβαμε απάντηση με ημερομηνία 9 Αυγούστου 2016, που όμως δεν συμπεριλάμβανε τα στοιχεία που είχαν ζητηθεί.

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, στις 9 Αυγούστου, εκτιμάται ότι 77 ασυνόδευτα παιδιά είχαν κρατηθεί από την αστυνομία το 2016 μόνο στο Κιλκίς.¹⁸

Ο αριθμός των παιδιών υπό κράτηση σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή αυξομειώνεται. Στις 21 Ιουνίου, υπήρχαν σε εκκρεμότητα 82 αιτήματα για την παραπομπή παιδιών σε μη αστυνομικές δομές, και στις 4 Αυγούστου, η ελληνική αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Οικονομικών Διακρίσεων είπε ότι 56 παιδιά κρατούνταν από την αστυνομία.¹⁹ Σε επιστολή με ημερομηνία 9 Αυγούστου 2016, ο υποδιευθυντής της Ελληνικής Αστυνομίας Γεώργιος Καραϊσκος είπε ότι εκείνη τη στιγμή 27 παιδιά «φιλοξενούνται προσωρινά σε ειδικές δομές, η αρμοδιότητα των οποίων υπάγεται στην Ελληνική Αστυνομία.»²⁰ Στις 11 Αυγούστου, εκκρεμούσαν 35 αιτήματα για μετακίνηση παιδιών από την αστυνομική κράτηση.²¹

Τα αρχεία του αστυνομικού τμήματος Φιλιατών έδειξαν ότι οχτώ παιδιά υπό κράτηση είχαν παραμείνει στο αστυνομικό τμήμα κατά μέσο όρο για ένα μήνα, κι ότι ένα παιδί παρέμεινε υπό κράτηση για περισσότερο από δύο μήνες. Στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης στο Παρανέστι, στην βορειοανατολική Ελλάδα, πέντε παιδιά ανέφεραν ότι είχαν κρατηθεί για διάστημα τριών μηνών ή περισσότερο, και ο αστυνόμος Β' στο κέντρο αυτό είπε ότι τα παιδιά κρατούνται στο κέντρο κατά μέσο όρο τρεις με τέσσερις μήνες.²²

Ο Lansana C., 17χρονο αγόρι από τη Γουινέα είπε ότι ήταν στο κέντρο κράτησης της Αμυγδαλέζας επί δύο μήνες: «Μου είπαν ότι θα με κρατήσουν εδώ μόνο για τέσσερις μέρες, μέχρι να μου βρουν άλλο μέρος, και έχουν περάσει 60 ημέρες κι εξακολουθώ να είμαι εδώ. Δεν αισθάνομαι καλά εδώ.»²³

¹⁸ Επιστολή από τον Ξενοφώντα Κίτσα, αντεισαγγελέα Κιλκίς, προς την Human Rights Watch, 9 Αυγούστου 2016.

¹⁹ «Χαρτογράφηση των αναγκών στέγασης των Ασυνόδευτων Παιδιών (ΑΠ) έκδ. 12», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 27 Ιουνίου 2016.

²⁰ Επιστολή από τον Γεώργιο Καραϊσκο, υποδιευθυντή της Ελληνικής Αστυνομίας, προς την Human Rights Watch, 9 Αυγούστου 2016.

²¹ «Χαρτογράφηση των αναγκών στέγασης των Ασυνόδευτων Παιδιών (ΑΠ) έκδ. 18», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 11 Αυγούστου 2016.

²² Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Αθανάσιο Χαρελά, αστυνόμο Β', προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Παρανέστι, Δράμα, 29 Ιουνίου 2016.

²³ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Lansana C., στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Αμυγδαλέζας, Αθήνα, 2 Ιουλίου 2016.

Ο Mukhtar G., ένα 17χρονο αγόρι από τη Συρία, κρατούμενος στο κέντρο κράτησης στο Παράνεστι είπε:

Δεν θέλω να είμαι στη φυλακή. Ρώτησα την αστυνομία γιατί βρίσκομαι εδώ και δεν πήρα απάντηση. Τους είπα «Είμαι ανήλικος και δεν έχω κάνει τίποτα. Γιατί με κρατάτε εδώ; Δεν απάντησαν. Αισθάνομαι σα να έχω σκοτώσει κάποιον.»²⁴

Δεκαέξι παιδιά που κρατούνται από την αστυνομία υπό συνθήκες προστατευτικής φύλαξης είπαν στην Human Rights Watch ότι είχαν κρατηθεί σε αρκετά κέντρα, συμπεριλαμβανομένων άλλων αστυνομικών τμημάτων, δομών στα ελληνικά νησιά και δομών του ελληνικού λιμενικού. Τρία παιδιά που συλλήφθηκαν στην Ιταλία ή κατά την προσπάθειά τους να μεταβούν στην Ιταλία, είπαν ότι είχαν κρατηθεί σε ένα μικρό δωμάτιο μέσα σε πλοίο.

Ο Wasim T., ένας 16χρονος Κούρδος που εγκατέλειψε το Ιράκ μετά την εκτέλεση του πατέρα του από το ISIS, είπε ότι πριν βρεθεί στο αστυνομικό τμήμα Φιλιατών, κρατήθηκε για 15 ημέρες στις δομές του Λιμενικού Ηγουμενίτσας, 12 ημέρες σε ένα άλλο αστυνομικό τμήμα και δύο μήνες νωρίτερα ήταν υπό κράτηση για μικρό χρονικό διάστημα στην Θεσσαλονίκη. Ο Wasim περιέγραψε την παραπομπή του από τη δομή του Λιμενικού: «Και μετά μας πήγαν σε άλλη φυλακή. Νόμιζα ότι θα μας πήγαιναν σε καταυλισμό αλλά μας πήγαν σε άλλη φυλακή ... δεν μετρώ πια τις μέρες.»²⁵

Η αδικαιολόγητη κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της κράτησης των παιδιών για χρονικά διαστήματα μεγαλύτερα από αυτά που επιτρέπονται από τον ελληνικό νόμο, συνιστά αυθαίρετη κράτηση και παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία.

Με βάση το διεθνές δίκαιο, τις δεσμευτικές ευρωπαϊκές οδηγίες και το εθνικό δίκαιο, η κράτηση ασυνόδευτων παιδιών μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης, σε εξαιρετικές περιστάσεις, και για το συντομότερο κατάλληλο χρονικό διάστημα.²⁶ Η

²⁴ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Mukhtar G., προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Παράνεστι, Δράμα, 29 Ιουνίου 2016.

²⁵ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Wasim T., Αστυνομικό Τμήμα Φιλιατών, 1 Ιουλίου 2016.

²⁶ Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) υιοθετήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 1989, με το υπ. αριθμόν 44/25 Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης, παράρτημα, 44 OHE, GAOR Supp. (υπ' αριθμόν 49) στα 167, U.N. Doc. A/44/49 (1989), τέθηκε σε

Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που εποπτεύει την συμμόρφωση των κρατών με τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, κατέληξε ότι «[η] κράτηση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αποκλειστικά και μόνο από το γεγονός ότι το παιδί είναι ασυνόδευτο, ή ότι έχει χωριστεί από τους δικούς του, ή λόγω του καθεστώτος του ως διακινούμενου, ή λόγω της ιδιότητας του μονίμου κατοίκου, ή λόγω έλλειψης της ιδιότητας αυτής» και παροτρύνει τα κράτη «να παύσουν τάχιιστα και πλήρως την κράτηση παιδιών με βάση το καθεστώς τους ως μετανάστες».²⁷ Το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τους Ασυνόδευτους Ανήλικους απηχεί τις ίδιες αρχές.²⁸

Το επιχείρημα ότι η κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών συνιστά έσχατο μέτρο λόγω του εξαιρετικά μεγάλου αριθμού ασυνόδευτων παιδιών που φθάνουν στην Ελλάδα κείνo κενό περιεχομένου δεδομένου ότι η Ελλάδα για χρόνια αγνοεί τις εκκλήσεις για αύξηση της δυναμικότητας των δομών φιλοξενίας και των εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης με σκοπό να δοθεί τέλος στη συστηματική κράτηση των παιδιών.

ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, επικυρώθηκε από την Ελλάδα στις 11 Μαΐου 1993, άρθρο 37(β). Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), που υιοθετήθηκε στις 26 Ιουνίου 2013, άρθρο 11(3) (αναδιτύπωση της Οδηγίας Απαιτήσεων Πρώτης Υποδοχής). Νόμος για την Υποδοχή, άρθρο 46(10)(β).

²⁷ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, “Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside their Country of Origin,” (Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών και των Παιδιών που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους Εκτός των Χωρών Καταγωγής τους) Γενικό Σχόλιο υπ’ αριθμόν 6, UN Doc. CRC/GC/2005/6 (2005), παράγραφος 61. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Report of the 2012 Day of General Discussion on the Rights of All Children in the Context of International Migration (Εκθεση της 2012 Ημέρας Γενικής Συζήτησης για τα Δικαιώματα Όλων των Παιδιών στο Πλαίσιο της Διεθνούς Μετανάστευσης), Φεβρουάριος 2013, <http://tinyurl.com/OHCHR-CRC-2012> (πρόσβαση 16 Αυγούστου 2016), παράγραφος 78.

²⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σχέδιο Δράσης για Ασυνόδευτους Ανήλικους (2010-2014), COM (2010) 2313/3, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:en:PDF> (πρόσβαση 30 Ιουλίου 2016), σελ. 9.

II. Ανθυγιεινές και Εξευτελιστικές Συνθήκες, Κακομεταχείριση

«Φοβάμαι πολύ. Είμαι παιδί και δεν έχω ξαναζήσει κάτι παρόμοιο».

- Adi S., 17χρονο αγόρι από το Πακιστάν, προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης
Αμυδαλέζας, Αθήνα, 2 Ιουλίου 2016

«Μα το Θεό, κοιμάμαι μαζί με αρουραίους».

- Houari Z., 15χρονο αγόρι από την Αλγερία, προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης
Αμυδαλέζας, Αθήνα, 3 Ιουλίου 2016

Βάσει των ευρωπαϊκών και των διεθνών προτύπων, στις εξαιρετικές περιστάσεις που ένα ασυνόδευτο παιδί κρατείται για δική του προστασία, οι συνθήκες πρέπει να διέπονται από το ύψιστο συμφέρον του παιδιού. Στην πραγματικότητα οι συνθήκες κράτησης των ασυνόδευτων παιδιών στην Ελλάδα απέχουν πολύ από την προώσπιση των καλύτερων συμφερόντων τους.

Η Human Rights Watch διαπίστωσε ότι πολλά παιδιά συχνά αντιμετωπίζουν εξευτελιστικές συνθήκες στα κελιά των αστυνομικών τμημάτων και στις δομές του Λιμενικού, και ανθυγιεινές συνθήκες στα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης. Τα παιδιά αναγκάστηκαν να ζουν και να κοιμούνται σε βρώμικα κελιά, γεμάτα έντομα και τρωκτικά, μερικές φορές χωρίς στρώματα και στερούνταν την πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγιεινής, την προσωπική καθαριότητα και την ιδιωτικότητα. Όλα τα παιδιά στα αστυνομικά τμήματα που παραχώρησαν συνέντευξη είπαν ότι δεν τους επιτρέπεται να βγουν από τα κελιά τους. Η Human Rights Watch πήρε συνέντευξη από εννέα παιδιά, το καθεστώς των οποίων ως παιδιών ήταν αδιαμφισβήτητο, που είπαν ότι είχαν κρατηθεί μαζί με ενήλικες και τέσσερα που είπαν ότι η αστυνομία τα κακομεταχειρίστηκε. Παρόλο που οι ελληνικές αρχές επέτρεψαν στην Human Rights Watch να πραγματοποιήσει τις συνεντεύξεις κατ' ιδίαν, σε δωμάτια των αστυνομικών τμημάτων, δεν επέτρεψαν στην Human Rights Watch να δει ή να μπει στα κελιά όπου κρατούνται τα παιδιά.

Στο Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Μυγδονίας τα παιδιά είπαν ότι ένα σπασμένο σιφόνι στο ντους είχε σαν αποτέλεσμα να πλημμυρίζει το κελί όπου κοιμόντουσαν σε στρώματα στο

πάτωμα. Τα παιδιά είπαν ότι χρησιμοποιούσαν τα δικά τους ρούχα για να σταματήσουν το νερό. Τα παιδιά επίσης είπαν ότι το κελί ήταν βρώμικο, γεμάτο έντομα και ότι οι κουβέρτες ήταν γεμάτες σκόνη και άπλυτες. Ο Saif D., ένα 16χρονο αγόρι από το Πακιστάν είπε «Οι κουβέρτες είναι γεμάτες σκόνη και αυτό προκαλεί πολλά προβλήματα. Έχω αλλεργίες και το σώμα μου έχει γεμίσει εξανθήματα.»²⁹

Τα παιδιά είπαν ότι το πόσιμο νερό μύριζε άσχημα, και ότι ο μόνος τρόπος για να πιουν καθαρό νερό είναι να το αγοράσουν από την αστυνομία. Ο αστυνομικός διοικητής στο τμήμα είπε στην Human Rights Watch ότι πρόσφατα έως και 23 παιδιά είχαν κρατηθεί σε κελί με χωρητικότητα για δέκα. Είπε, «Κάνουμε ότι περνάει από τα χέρια μας, αλλά το μέρος αυτό δεν είναι κατάλληλο για παιδιά».³⁰

Τα παιδιά περιέγραψαν άλλα αστυνομικά τμήματα ως εξαιρετικά ανθυγιεινά και συνωστισμένα. Ο Babrak K., 16 ετών, είπε ότι προτού μεταφερθεί στο αστυνομικό τμήματα Φιλιατών, όπου του μίλησε η Human Rights Watch, πέρασε πέντε μέρες σε ένα κοντινό αστυνομικό τμήμα, σε ένα υπόγειο κελί γεμάτο με τρωκτικά και χωρίς παράθυρο.³¹ Είπε ότι τέσσερα άτομα είχαν μοιραστεί τρία στρώματα στο πάτωμα και ότι η τουαλέτα μέσα στο κελί δεν είχε πόρτα. Ο Babrak είπε ότι την ελάχιστη τροφή που του έδιναν, την πετούσαν μέσα στο κελί από ένα μικρό άνοιγμα στην πόρτα. Είπε ότι επειδή δεν έδιναν ποτήρια στους κρατούμενος, κατέληξε να πίνει νερό από ένα πεταμένο δοχείο φαγητού.

Τα παιδιά περιέγραψαν επίσης τις άθλιες συνθήκες και την έλλειψη πρόσβασης σε στρώματα και υγιεινή στα κρατητήρια του Λιμενικού στην Ηγουμενίτσα. Το 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης είπε ότι οι συνθήκες των δομών «μπορούν να χαρακτηριστούν ότι ισοδυναμούν με σκληρή και ταπεινωτική μεταχείριση» και ότι οι δομές ήταν «παντελώς ακατάλληλες για την κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων.»³²

²⁹ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Saif D., Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Μυθονίας, Θεσσαλονίκη, 30 Ιουνίου 2016.

³⁰ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Ιορδάνη Χατζηλαζαρίδη, αστυνομικό διοικητή, Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Μυθονίας, Θεσσαλονίκη, 27 Ιουνίου 2016.

³¹ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Babrak K., Αστυνομικό Τμήμα Φιλιατών, 1 Ιουλίου 2016.

³² Ταπεινωτικής Μεταχείρισης Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης, "Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 4 to 16 April 2013," (Έκθεση προς την Ελληνική Κυβέρνηση κατά την επίσκεψη στην Ελλάδα που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) από τις 4 έως τις 16 Απριλίου 2013»), CPF/Inf (2014) 26,

Στο αστυνομικό τμήμα Φιλιατών, η Human Rights Watch πήρε συνέντευξη από πέντε παιδιά που είπαν ότι είχαν κρατηθεί εκεί, τρία εκ των οποίων είπαν ότι κρατήθηκαν στο ίδιο κελί με ενήλικες. Ο Javed S., ένα 16χρονο αγόρι από το Αφγανιστάν, είπε αναφορικά με τη διαμονή του εκεί:

Οτιδήποτε κι αν ζητούσαμε, όπως φαγητό, δεν το είχαν ποτέ και μας φωνάζανε ... ήταν τόσο βρώμικα. Δεν είχαμε τρόπο να κάνουμε μπάνιο ή ντους, υπήρχε απλά ένας νιπτήρας για να πλένουμε τα χέρια ή τα πόδια μας.³³

Τα παιδιά περιέγραψαν επίσης τις ανθυγιεινές συνθήκες στα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης στην Αμυδαλέζα και το Παρανέστι. Αρκετά παιδιά στην Αμυδαλέζα παραπονέθηκαν για τα έντομα, τα κουνούπια και για τις άπλυτες κουβέρτες.

Κακομεταχείριση

Τα περισσότερα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Right Watch δεν ανέφεραν κακοποίηση, και έδωσαν ουδέτερη ή θετική αξιολόγηση της συμπεριφοράς των αστυνομικών. Ωστόσο, πέντε παιδιά είπαν ότι είχαν υποστεί βίανα συμπεριφορά από τους αστυνομικούς.

Ο Sarfraz H., ένα 17χρονο αγόρι από το Πακιστάν, είπε ότι ένας αστυνομικός τον χαστούκισε και τον απείλησε. Ο Sarfraz είπε ότι ο αστυνομικός μπήκε στο κελί του μετά από παράπονα Ιρανών ανδρών σε γειτονικό κελί, για το θόρυβο που προερχόταν από το κελί των παιδιών όπου κρατείτο ο Sarfraz:

Μου είπε, «Θα σε στείλω στους Ιρανούς. Είναι άντρες και θα σε βιάσουν.» Με χαστούκισε τρεις φορές στο πρόσωπο... Στενοχωρήθηκα πολύ. Είμαι πρόσφυγας, αλλά αυτό δεν θα μου είχε συμβεί ποτέ στην πατρίδα μου.³⁴

Στρασβούργο, 16 Οκτωβρίου 2014, <http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2014-26-inf-eng.pdf>, σελ. 32 (πρόσβαση 4 Αυγούστου 2016).

³³ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Javed S., Αστυνομικό Τμήμα Φιλιατών, 1 Ιουλίου 2016.

³⁴ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Sarfraz H., στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Παρανέστι, Δράμα, 29 Ιουνίου 2016.

Ο Adi S., ένας 17χρονο αγόρι από το Πακιστάν είπε ότι ένας αστυνομικός τον φόβισε και τον ταπεινώσε μπροστά στους άλλους κρατούμενος:

Απλά αστειεύομασταν μέσα στο κελί. Ο αστυνόμος με έβγαλε έξω τραβώντας με, με έβαλε να κάτσω σε μία καρέκλα και μου πέρασε χειροπέδες με τα χέρια δεμένα πίσω από την πλάτη. ... Αυτός έχει όλη την εξουσία. Μπορούσε να μου κάνει τα πάντα. Όλοι μας είμαστε ολομόναχοι εδώ. Δεν έχουμε κανέναν.³⁵

Σε ξεχωριστές, κατ' ιδίαν συνεντεύξεις, δύο ακόμα παιδιά επιβεβαίωσαν το περιστατικό.³⁶

Ο Roda A., ένα 17χρονο αγόρι από τη Συρία, είπε ότι ένας αστυνομικός τον χαστούκισε για να τον πιάσει να πάει πιο γρήγορα στο ραντεβού με το γιατρό: «Μόλις είχα ξυπνήσει. Δεν είχα χρόνο να πλύνω το πρόσωπό μου, γι' αυτό περπατούσα νυσταγμένος και ο αστυνομικός ήρθε και μου έδωσε ένα χαστούκι τόσο δυνατό που δεν μπορούσα να δω μπροστά μου [προσωρινά].»³⁷

Ο Hafiz J., ένα 17χρονο αγόρι από τη Συρία είπε ότι σε ένα αστυνομικό τμήμα ένας αστυνομικός τον χαστούκισε και σε ένα άλλο αστυνομικό τμήμα ένας αστυνομικός τον κλώτσησε και τον γρονθοκόπησε.³⁸

Είκοσι πέντε παιδιά είπαν ότι τους πέρασαν χειροπέδες όταν τα πήγαν σε ιατρικό κέντρο για εξετάσεις. Ο Kaiman T., 15 ετών, είπε ότι οι αστυνομικοί στο τμήμα Μυγδονίας πέρασαν χειροπέδες στον ίδιο και σε άλλα τρία αγόρια για να τα μεταφέρουν κι ότι οι μώλωπες από τις χειροπέδες παρέμειναν για αρκετές ημέρες.³⁹

Δυνάμει του Προεδρικού Διατάγματος 141/1991, που καθορίζει τις ευθύνες των αστυνομικών, επιτρέπεται στους αστυνομικούς να χρησιμοποιούν χειροπέδες σε παιδιά

³⁵ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Adi S., στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Αμυδαλέζας, Αθήνα, 2 Ιουλίου 2016.

³⁶ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τους Misbah F. και Azhar A, στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Αμυδαλέζας, Αθήνα, 2 Ιουλίου 2016.

³⁷ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Roda A., προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Παρνεσίτι, Δράμα, 29 Ιουνίου 2016.

³⁸ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Hafiz J., δομή φιλοξενίας για ασυνόδευτα παιδιά, Αθήνα 6 Ιουλίου 2016.

³⁹ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Kaiman T., 28 Ιουνίου 2016.

κατά την μεταγωγή τους μόνο εάν το παιδί είναι επικίνδυνο ή ύποπτο απόδρασης.⁴⁰ Ακόμα και στην περίπτωση παιδιών που υπόκεινται σε κυρώσεις ή άλλα μέτρα, σε αντίθεση προς την προστατευτική φύλαξη, οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης δηλώνουν ότι οι χειροπέδες πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο ως προφύλαξη κατά της βίαιης συμπεριφοράς ή της απόδρασης κατά την μετακίνηση, και δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από ότι αυστηρά απαιτείται.⁴¹ Η Ελληνική Αστυνομία δεν απάντησε στο αίτημά μας για διευκρίνιση ως προς τη χρήση χειροπέδων κατά τις μεταγωγές.

Κράτηση με Ενήλικες

Η Human Rights Watch διαπίστωσε ότι κάποια ασυνόδευτα παιδιά κρατούνται στην Ελλάδα μαζί με ενήλικες, παρά τις απαγορεύσεις της ελληνικής και διεθνούς νομοθεσίας. Εννιά παιδιά το καθεστώς των οποίων ως παιδιών ήταν αδιαμφισβήτητο είπαν στην Human Rights Watch ότι είχαν κρατηθεί με ενήλικες, είτε σε αστυνομικά τμήματα, είτε σε δομές του Λιμενικού είτε στα νησιά. Σε απάντηση προς τα ερωτήματά μας, η Ελληνική Αστυνομία επέμεινε σε επιστολή ότι τα ασυνόδευτα παιδιά δεν κρατούνται ποτέ με ενήλικες.⁴²

Ο Ashgar S., ένα 14χρονο αγόρι, είπε στην Human Rights Watch ότι έφυγε από το Αφγανιστάν με τη μητέρα και τους αδελφούς του κι ότι οι διακινητές τον ανάγκασαν στα σύνορα μεταξύ Ιράν και Τουρκίας να αποχωριστεί την οικογένειά του κι ότι είχε περάσει περισσότερο από δύο εβδομάδες στις δομές του Λιμενικού της Ηγουμενίτσας, όπου κρατείτο σε ένα μικρό δωμάτιο με δώδεκα άτομα, μερικά από τα οποία ήταν ενήλικες: «Όλοι ήταν μεγαλύτεροι από μένα... Ήμουν ολομόναχος. Φοβόμουν πολύ ότι θα μου κάνουν κακό... Στο Αφγανιστάν, δεν είχα πάει ποτέ φυλακή, αλλά ήρθα σε αυτήν τη χώρα και φυλακίστηκα. Φοβόμουν πολύ. Άρχισα να κλαίω.»⁴³

⁴⁰ Προεδρικό Διάταγμα 141/1991 (Α-58/1991), «Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ανάγκες του προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και θέματα οργάνωσης Υπηρεσιών» 30 Απριλίου 1991, άρθρ. 97, παράγραφος 1.

⁴¹ Συμβούλιο της Ευρώπης, “Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures,” («Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για τους ευρωπαϊκούς κανόνες για ανήλικους παραβάτες οι οποίοι υπόκεινται σε κυρώσεις ή μέτρα») CM/Rec(2008)11, διαθέσιμο στο https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d2716 (πρόσβαση 4 Αυγούστου 2016).

⁴² Επιστολή του Γεωργίου Καραϊσκού, υποδιευθυντή της Ελληνικής Αστυνομίας, προς την Human Rights Watch, 9 Αυγούστου 2016.

⁴³ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Ashgar S., Αστυνομικό Τμήμα Φιλιατών, 1 Ιουλίου 2016.

Ο Nawaz S., ένας 17χρονος από το Πακιστάν, είπε ότι υπέφερε επί δύο μήνες σε ένα συνωστισμένο βρώμικο κελί με ενήλικες άνδρες σε ένα αστυνομικό τμήμα στο Μαρούσι, προάστιο των Αθηνών:

Δεν αισθανόμουν ασφαλής, γιατί τα άλλα άτομα έκαναν χρήση ναρκωτικών... Η αστυνομία κοιμόταν κι έκανε ότι ήθελε. Κάθε λίγες ώρες ξέσπαγαν καυγάδες. Η αστυνομία απλά ερχόταν και παρακολουθούσε τους καυγάδες και μετά έφευγε... Όταν καυγάδιζαν, φυσικά φοβόμουν και δεν μπορούσα να κοιμηθώ.⁴⁴

Ο Nawaz είπε ότι κοιμόταν στο πάτωμα του κελιού, όπου κρατούντο περίπου δώδεκα άτομα και δεν είχε πρόσβαση σε μπάνιο ή ντους.

Η Human Rights Watch διαπίστωσε ότι τα ασυνόδευτα παιδιά στα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης στην Αμυγδαλέζα και το Παρανάστι γενικά κρατούντο σε ειδικούς χώρους για ασυνόδευτα παιδιά.

Οι συνοπτικές αξιολογήσεις της ηλικίας μπορεί να οδηγήσουν σε λανθασμένη ταυτοποίηση παιδιών ως ενηλίκων, και σαν συνέπεια, τα παιδιά να κρατούνται μαζί με ενήλικες σε καταστάσεις που τα εκθέτουν σε κίνδυνο. Στην Αμυγδαλέζα, 21 από τους 294 κρατούμενους στην πτέρυγα των ενηλίκων είχαν ημερομηνίες γέννησης που τους καθιστούσαν μικρότερους των 18 ετών, σύμφωνα με το μητρώο που παρέιχε η αστυνομία προς την Human Rights Watch. Η Human Rights Watch πήρε συνέντευξη από οχτώ από αυτά τα άτομα, και όλα είπαν ότι αρχικά κρατούντο στους χώρους για παιδιά, αλλά μεταφέρθηκαν στους χώρους για ενήλικες αφού υποβλήθηκαν σε ακτινογραφία καρπού.

Όλα τα άτομα είπαν ότι δεν τους εξηγήθηκε ο λόγος για την διαδικασία αυτή, δεν τους έγιναν ερωτήσεις, και δεν τους δόθηκε η ευκαιρία να μιλήσουν με διερμηνέα ή να παρέχουν τυχόν πληροφορίες που θα μπορούσαν να τεκμηριώσουν την ηλικία τους.

Ο Sharoor B. είπε ότι είναι 15χρονος Αφγανός και ότι έχασε το διαβατήριό του και την ταυτότητά του που είχε σε πλαστική σακούλα στην τσέπη του, κατά το ταξίδι του από την

⁴⁴ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Nawaz S., στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Αμυγδαλέζας, Αθήνα, 2 Ιουλίου 2016.

Τουρκία στην Ελλάδα, μέσα σε ένα συνωστισμένο φουσκωτό.⁴⁵ Ο Sharoor είπε ότι όταν τον πήγαν στο νοσοκομείο δεν ενημερώθηκε για το σκοπό της επίσκεψης, δεν γνώριζε αν επρόκειτο για αξιολόγηση της ηλικίας του, και δεν του είχαν κάνει ερωτήσεις. Είπε ότι εάν του είχαν επιτρέψει να έχει πρόσβαση σε υπολογιστή, θα μπορούσε να είχε ζητήσει από συγγενείς στο Αφγανιστάν να στείλουν έγγραφα που θα αποδείκνυαν την ηλικία του.

Ο Ali B., ένας 17χρονος από την Αλγερία, είπε:

Οι χώροι των ανηλίκων ήταν πολύ καλύτεροι. Εδώ φοβάμαι επειδή οι ενήλικες καβγαδίζουν μεταξύ τους. Εκεί, είμαστε μόνο ανήλικοι. Την πρώτη μέρα που έφθασα εδώ έγινε ένας καβγάς. Καβγαδίζουν, χτυπάνε ο ένας τον άλλο με διάφορα αντικείμενα, με σιδερένια ραβδιά και φοβάμαι ότι μπορεί να χτυπήσω κι εγώ. Στις εννιά μέρες που βρίσκομαι εδώ, έχω δει τέσσερις μεγάλους καβγάδες.⁴⁶

Η κράτηση των παιδιών σε υπερπληθείς, ανθυγιεινές συνθήκες συνιστά κράτηση σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες, σε παράβαση των διεθνών προτύπων.⁴⁷ Η κράτηση παιδιών μαζί με ενήλικες βάζει τα παιδιά σε αυξημένο κίνδυνο κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, και παραβιάζει επίσης την διεθνή και εθνική νομοθεσία που απαιτεί το διαχωρισμό των ενηλίκων από τα παιδιά, κατά την κράτηση.⁴⁸

Στην απόφαση-σταθμό του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση Rahimi κατά Ελλάδας, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι συνθήκες κράτησης του

⁴⁵ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Sharoor B., στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Αμυγδαλέζας, Αθήνα, 3 Ιουλίου 2016.

⁴⁶ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Ali B., στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Αμυγδαλέζας, Αθήνα, 3 Ιουλίου 2016.

⁴⁷ Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), άρθρο 7; Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, άρθρο 3. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων έχει κρίνει ότι ο συνωστισμός στα κελιά των φυλακών και στα κέντρα κράτησης, η έλλειψη φωτισμού και εξαερισμού, οι πλημμελείς συνθήκες ατομικής καθαριότητας και πρόσβασης σε εγκαταστάσεις υγιεινής, και η έλλειψη στρωμάτων και κρεβατιών σε συνδυασμό με την διάρκεια της κράτησης, συνιστούν ταπεινωτική μεταχείριση. Βλέπε Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, υποθέσεις *Varga κλπ. κατά Ουγγαρίας*, αιτήσεις αρ. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 και 64586/13, Απόφαση 10ης Μαρτίου 2015, διαθέσιμη στην www.echr.coe.int; *Vasilescu κατά Βελγίου*, αίτηση αρ. 64682/12, Απόφαση 25ης Νοεμβρίου 2014, διαθέσιμη στο www.echr.coe.int, και Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, υποθέσεις *Torreggiani κλπ. κατά Ιταλίας*, αιτήσεις αρ. 43517/09, 46882/09, 55400/09 και άλλες, Απόφαση 8ης Ιανουαρίου 2013, διαθέσιμη στο www.echr.coe.int.

⁴⁸ CRC, άρθρ. 37(γ); Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), άρθρ. 10(β); Επαναδιατύπωση Οδηγίας ΕΕ 2013.33/Ε άρθρ. 11(3), Νόμος για την Υποδοχή, άρθρ. 46 10(b).

ασυνόδευτου παιδιού από το Αφγανιστάν επί δύο ημέρες σε κέντρο με πλημμελή υγιεινή και υποδομές συνιστούσε εξαιρελιστική μεταχείριση.⁴⁹

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού είπε ότι σε εξαιρετικές περιστάσεις όταν κρατούνται τα ασυνόδευτα παιδιά, «οι συνθήκες κράτησης πρέπει να διέπονται από το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.»⁵⁰ Το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τους Ασυνόδευτους Ανηλίκους του 2010 αναφέρει επίσης ότι τα παιδιά «πρέπει πάντα να τοποθετούνται στο κατάλληλο κατάλυμα και να αντιμετωπίζονται με τρόπο που είναι απόλυτα σύμφωνος με το ύψιστο συμφέρον τους.»⁵¹

⁴⁹ Βλέπε υπόθεση Rahimi κατά Ελλάδας, αίτηση αρ. 8687/08, Απόφαση 5ης Απριλίου 2011, διαθέσιμη στο www.echr.coe.int, παρ. 95.

⁵⁰ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενική Παρατήρηση υπ' αριθμ. 6, παρ. 63.

⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σχέδιο Δράσης για Ασυνόδευτους Ανηλίκους (2010-2014), COM (2010) 2313/3, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:en:PDF> (πρόσβαση 30 Ιουλίου 2016), σελ. 9.

III. Έλλειψη Φροντίδας, Προστασίας και Υπηρεσιών

«Δεν ήρθε κανείς να μου μιλήσει»

- Houmam B., 17χρονο αγόρι από τη Συρία, Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Μυγδονίας, Θεσσαλονίκη, 27 Ιουνίου 2016

«Απλά με συνέλαβαν, με έφεραν εδώ, και τέλος.»

- Adi S., 17χρονο αγόρι από το Πακιστάν, προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Αμυδαλέζας, Αθήνα, 2 Ιουλίου 2016

Υπάρχουν σοβαρά κενά στην φροντίδα, την προστασία και τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι ελληνικές αρχές στα ασυνόδευτα παιδιά υπό κράτηση. Τα παιδιά συχνά δεν μπορούν να λάβουν κρίσιμη φροντίδα, συμβουλευτική, πληροφορίες και νομική συνδρομή και έχουν περιορισμένη έως καθόλου πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Κανένα από τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch δεν υποβλήθηκε σε σωστή συνέντευξη ενώ ήταν υπό αστυνομική κράτηση. Ο αστυνόμος Β' στο κέντρο κράτησης στο Παρανέστι εξηγεί, «Δεν γίνεται εξακρίβωση στοιχείων (screening) εδώ. Δεν έχουμε τις γνώσεις... Είμαστε αστυνομικοί, όχι ψυχολόγοι, ούτε εκπαιδευτικοί. Χρειαζόμαστε ειδικό προσωπικό για να φροντίσουμε τους ανήλικους.»⁵² Είπε ότι δεν γνωρίζει να κρατούνται στο κέντρο θύματα εμπορίας (trafficking) ή βίας με βάση το φύλο, όπου έχουν κρατηθεί περισσότερα από 300 παιδιά τα τελευταία τρία έτη. Όλοι οι άλλοι αστυνομικοί που έδωσαν συνέντευξη επίσης είπαν ότι δεν γνώριζαν τυχόν θύματα εμπορίας ή βίας με βάση το φύλο μεταξύ των ασυνόδευτων παιδιών που είχαν επιβλέψει κατά την κράτησή τους.

Η έλλειψη διερμνέων επιτείνει το πρόβλημα. Όλα τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch ενώ κρατούνταν από την αστυνομία είπαν ότι δεν τους δόθηκε η ευκαιρία να μιλήσουν στην αστυνομία με τη βοήθεια διερμνέα. Στις περιπτώσεις που υπήρχε η δυνατότητα, την μετάφραση παρέιχαν σε ad hoc βάση άλλα ασυνόδευτα παιδιά ή, όπως στο Παρανέστι, ενήλικες μετανάστες. Η αστυνομία στο τμήμα της Μυγδονίας είπε ότι υπάρχουν διερμνείς διαθέσιμοι μέσω τηλεφώνου. Ωστόσο κανένα

⁵² Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Αθανάσιο Χαρέλα, αστυνόμο Β', 29 Ιουνίου 2016.

από τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη δεν είπε ότι είχε επικοινωνήσει με διερμηνέα μέσω τηλεφώνου.

Δεν υπήρχε πρόσβαση σε ψυχολογική φροντίδα στα αστυνομικά τμήματα που επισκεφτήκαμε, ούτε στο κέντρο κράτησης στο Παρανάστι. Στην Αμυγδαλέζα, μία ελληνική ΜΚΟ, η Άρσις, σε συνεργασία με την Save the Children, κάνει τακτικές επισκέψεις για να παρέχει ψυχοκοινωνική στήριξη. Η Human Rights Watch πήρε συνέντευξη από παιδιά που φαίνονταν να υποφέρουν από ψυχολογική δυσφορία και μίλησαν με δύο παιδιά που επιχειρήσαν να αυτοτραυματιστούν ενώ κρατούνταν από την αστυνομία. Το ένα είχε χρησιμοποιήσει ξυράφι για να κάνει μικρές χαρακίες στο βραχιόνά του και το άλλο είχε σταματήσει να τρώει και είχε αυτοκτονική διάθεση.

Ο Φοίβος Κολοβός, ψυχολόγος σε Ξενώνα για ασυνόδευτα παιδιά, τόνισε ότι η έλλειψη πρόσβασης σε στήριξη κατά την κράτηση μπορεί να αποβεί εξαιρετικά επιβλαβής: «Η κράτηση και τα ψυχολογικά προβλήματα είναι ο χειρότερος συνδυασμός. Κανείς δεν μπορεί να σε φροντίζει, ούτε οι φίλοι σου που είναι στο ίδιο κελί μαζί σου».⁵³ Ο Salem F., ένα 17χρονο αγόρι από τη Συρία που κρατείτο στο Παρανάστι είπε: «Στη Συρία έβλεπα ανθρώπους στην τηλεόραση που υπέφεραν από ψυχολογικές διαταραχές και τώρα το ίδιο συμβαίνει και σε μένα. Τα νεύρα μου έχουν σπάσει.»⁵⁴

Τα προσωπικά κινητά τηλέφωνα μπορούν να παρέχουν σημαντικό σύνδεσμο με τον εξωτερικό κόσμο και συχνά με την οικογένεια που βρίσκεται σε άλλη χώρα. Δεκαπέντε παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη είχαν πολύ περιορισμένη πρόσβαση στα προσωπικά τους τηλέφωνα: στο αστυνομικό τμήμα της Μυγδονίας, τα παιδιά είπαν ότι τα τηλέφωνα τους είχαν κατασχεθεί και στην Αμυγδαλέζα τα παιδιά είπαν ότι τους επιτρεπόταν να χρησιμοποιούν τα τηλέφωνα τους περιστασιακά, κατά τη διακριτική ευχέρεια της αστυνομίας, για παράδειγμα μία φορά την ημέρα για δέκα ή είκοσι λεπτά. Στο Παρανάστι, ο αστυνόμος Β' είπε ότι επιτρέπεται στα παιδιά να έχουν τα τηλέφωνα τους αλλά μόνο χωρίς τις κάμερες και τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη είπαν ότι η αστυνομία είτε αφαιρούσε τις κάμερες είτε τις έσπασε επίτηδες.⁵⁵ Ο Yasir H., ένας 17χρονος από το Πακιστάν, είπε ότι του πήραν το τηλέφωνό του σε αστυνομικό τμήμα στην Σάμο, και

⁵³ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Φοίβο Κολοβό, ψυχολόγο, Ξενώνας Praksis, Αθήνα, 6 Ιουλίου 2016.

⁵⁴ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Salem F., προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Παρανάστι, Δράμα, 29 Ιουνίου 2016.

⁵⁵ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Αθανάσιο Χαρέλα, αστυνόμο Β', 29 Ιουνίου 2016.

πέρασε εκεί δύο εβδομάδες υπό κράτηση σε ένα συνωστισμένο, βρώμικο δωμάτιο με ενήλικες, όπου κοιμόταν σε κουβέρτες στο πάτωμα. Είπε ότι δεν μπορούσε να τηλεφωνήσει στην οικογένειά του για δύο εβδομάδες: «Δεν αισθανόμουν ασφαλής... η οικογένειά μου δεν ήξερε πού βρισκόμουν.»⁵⁶

Τα παιδιά υπό κράτηση που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch έλαβαν πληροφορίες για τον τρόπο που μπορούν να επιδιώξουν την διεθνή προστασία σε ad hoc βάση αντί σαν αποτέλεσμα μιας τακτικής διαδικασίας. Δεκαπέντε παιδιά είπαν ότι δεν είχαν λάβει οποιεσδήποτε πληροφορίες για το δικαίωμά τους να ζητήσουν άσυλο, συμπεριλαμβανομένων πέντε παιδιών που είχαν κρατηθεί για τουλάχιστον τρεις μήνες. Άλλα, είχαν ενημερωθεί μόνο από ΜΚΟ ή την UNHCR.

Πρέπει να ορίζεται επίτροπος για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά για να προασπίζεται το συμφέρον τους και για να βοηθήσει στην προστασία κατά κινδύνων όπως η εμπορία ανθρώπων. Δυνάμει της ελληνικής νομοθεσίας, ο τοπικός εισαγγελέας ανηλίκων ορίζεται ως επίτροπος για τα ασυνόδευτα παιδιά υπό κράτηση. Κανένα από τα παιδιά που παραχώρησαν συνέντευξη στην Human Rights Watch ενώ βρίσκονταν σε αστυνομική κράτηση δεν είχε συναντηθεί με τον επίτροπό του, ούτε καν γνώριζε ότι είχε επίτροπο. Ένας αστυνομικός στην Ηγουμενίτσα είπε ότι οι εισαγγελείς «δεν συναντάνε τα παιδιά, κοιτάνε τα χαρτιά» και «επικοινωνούν μόνο με την αστυνομία.»⁵⁷ Ο αστυνομικός διοικητής στο τμήμα Μυγδονίας είπε ότι ο τοπικός εισαγγελέας δεν είχε καμία επαφή με τα παιδιά.⁵⁸ Ωστόσο, ο αστυνόμος Β' στο Παρανέστι είπε ότι ο εισαγγελέας είχε επισκεφτεί το κέντρο αρκετές φορές τα προηγούμενα χρόνια για να αξιολογήσει τις συνθήκες.⁵⁹

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, τα παιδιά υπό κράτηση πρέπει να έχουν ευκαιρίες για ψυχαγωγία, αλλά η Human Rights Watch δεν διαπίστωσε στοιχεία ότι τα ασυνόδευτα παιδιά στα αστυνομικά τμήματα είχαν πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες.⁶⁰ Στα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης, τα παιδιά είχαν περιορισμένη πρόσβαση σε μικρούς, τιμεντένιους προαύλιους χώρους. Και τα δύο κέντρα είχαν δωμάτια με μερικά παιχνίδια και μια μικρή βιβλιοθήκη κυρίως με αγγλικά και

⁵⁶ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Yasir H., προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης Παρανέστι, Δράμα, 29 Ιουνίου 2016.

⁵⁷ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Δημήτριο Σαββίδη, αστυνόμο Β', 28 Ιουνίου 2016.

⁵⁸ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Ιορδάνη Χατζηλαζαρίδη, αστυνομικό διοικητή, 27 Ιουνίου 2016.

⁵⁹ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Αθανάσιο Χαρέλα, αστυνόμο Β', 29 Ιουνίου 2016.

⁶⁰ Νόμος για την Υποδοχή, άρθρ. 46(10)(στ).

ελληνικά βιβλία. Ωστόσο, στην Αμυγδαλέζα η πρόσβαση στο δωμάτιο ήταν περιορισμένη και στο Παρანέστι τα παιδιά που ήταν υπό κράτηση για τρεις μήνες είπαν ότι ποτέ δεν είχαν επισκεφτεί το δωμάτιο.

Ο Wasim T. περιέγραψε την καθημερινότητά του στο αστυνομικό τμήμα Φιλιατών.

Είναι δύσκολο όταν σκέφτομαι πόσες μέρες είμαι μέσα. Δεν έχω τίποτα να κάνω. Το μόνο πράγμα που κάνουμε είναι να σκεφτόμαστε, να μιλάμε μεταξύ μας και να κοιμόμαστε. Δεν υπάρχει τηλεόραση, βιβλία, και ο τοίχος είναι μαύρος από τη βρώμα... το νερό είναι πολύ κρύο και δεν μπορούμε να κάνουμε ντους.⁶¹

Η έλλειψη φροντίδας, προστασίας και υπηρεσιών για τα παιδιά υπό κράτηση στην Ελλάδα παραβιάζει την εθνική και διεθνή νομοθεσία. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού είπε ότι στις εξαιρετικές περιστάσεις που τα ασυνόδευτα παιδιά κρατούνται «η γενικότερη προσέγγιση πρέπει να είναι η ‘φροντίδα’...» που πρέπει να περιλαμβάνει την απαραίτητη ιατρική και ψυχολογική φροντίδα, νομική συνδρομή και εξακρίβωση στοιχείων (screening) – σε γλώσσα που καταλαβαίνει το παιδί – για την εκτίμηση των ιδιαίτερων τρωτών σημείων.⁶²

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο γρήγορος διορισμός ενός επιτρόπου συνιστά ένα «πρακτικό μέτρο» για να διασφαλιστεί ότι εκπροσωπείται το ύψιστο συμφέρον του παιδιού και για να προστατεύσει τα παιδιά από κινδύνους που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο το δικαίωμά τους για ζωή, επιβίωση και ανάπτυξη.⁶³ Δυνάμει της ελληνικής νομοθεσίας, όλα τα παιδιά που κρατούνται πρέπει να ενημερώνονται, σε γλώσσα που κατανοούν, για τους λόγους και τη διάρκεια της κράτησής τους, και για τους τρόπους προσφυγής κατά της απόφασης κράτησης.⁶⁴

Η Επιτροπή επίσης δήλωσε ότι τα ασυνόδευτα παιδιά υπό κράτηση έχουν δικαίωμα ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης και ότι η ελληνική νομοθεσία προσδιορίζει πως τα παιδιά

⁶¹ Συνέντευξη της Human Rights Watch με τον Wasim T., 1 Ιουλίου 2016.

⁶² Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενική Παρατήρηση υπ' αριθμ. 6, παρ. 63 και παρ. 31.

⁶³ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενική Παρατήρηση υπ' αριθμ. 6, παρ. 33.

⁶⁴ Νόμος για την Υποδοχή, άρθρ. 46(10)(στ).

αυτά πρέπει να έχουν «την δυνατότητα να απασχοληθούν με δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων για την ηλικία τους παιχνιδιών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.»⁶⁵

⁶⁵ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενική Παρατήρηση υπ' αριθμ. 6, παρ. Νόμος για την Υποδοχή, άρθ. 46(10)(στ).

Ευχαριστίες

Η Eva Cossé, βοηθός ερευνήτρια στο τμήμα Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, και η Rebecca Riddell, Υπότροπος (fellow), για την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία, διεξήγαγαν την έρευνα γι' αυτήν την έκθεση. Η Rebecca Riddell συνέταξε την έκθεση. Την έκθεση επιμελήθηκαν η Eva Cossé και η Judith Sunderland, αναπληρώτρια διευθύντρια για την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία και την αναθεώρησαν ο Michael Garcia Bochenek, ανώτερος σύμβουλος για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ο Bill Frelick, διευθυντής του Προγράμματος Δικαιωμάτων Προσφύγων και ο Philippe Dam, διευθυντής συνηγορίας στο τμήμα Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, που συνέβαλλε επίσης στις συστάσεις. Η Aisling Reidy, ανώτερη νομική σύμβουλος, παρείχε υπηρεσίες νομικού ελέγχου και ο Tom Porteous, αναπληρωτής διευθυντής προγράμματος, ήταν υπεύθυνος για τον έλεγχο προγράμματος. Στην παραγωγή της έκθεσης συνέβαλλαν ο Anže Močilnik, συνεργάτης στο τμήμα Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, η Μυρτώ Τιλιανάκη, συνεργάτιδα σε θέματα επικοινωνίας και συνηγορίας, η Olivia Hunter, συνεργάτιδα εκδόσεων, ο Fitzroy Hepkins, διοικητικός διευθυντής και ο José Martínez, προϊστάμενος συντονισμού. Η μετάφραση της έκθεσης στα ελληνικά έγινε από την Κατερίνα Αποστολάκη. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε το ίδρυμα IKEA Stiftung Foundation για τη γενναιόδωρη στήριξη του παρόντος έργου.

Είμαστε ευγνώμονες προς τους οργανισμούς και τα άτομα που στήριξαν το έργο αυτό, διευκόλυναν τις συνεντεύξεις και μας παρείχαν πολύτιμες πληροφορίες. Η Human Rights Watch ευχαριστεί τα ηγετικά στελέχη και τους ανώτερους αξιωματικούς της Ελληνικής Αστυνομίας που μας συνάντησαν και διευκόλυναν την πρόσβασή μας στα αστυνομικά τμήματα και στα κέντρα κράτησης για την έρευνα αυτή. Ευχαριστούμε τους αστυνομικούς στα κέντρα που επισκεφτήκαμε οι οποίοι απάντησαν στις ερωτήσεις μας και μας επέτρεψαν να πάρουμε συνεντεύξεις από τους κρατούμενους.

Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες προς τα παιδιά που γενναιόδωρα μοιράστηκαν τις προσωπικές τους ιστορίες μαζί μας.

«Γιατί με Κρατάτε Εδώ;»

Ασυνόδευτα Παιδιά υπό Κράτηση στην Ελλάδα

Οι ελληνικές αρχές κατέγραψαν περισσότερα από 3.300 ασυνόδευτα παιδιά, είτε αιτούντες άσυλο είτε μετανάστες, στους επτά πρώτους μήνες του 2016. Πολλά από αυτά τα παιδιά εγκατέλειψαν τις πατρίδες τους, όπως τη Συρία και το Αφγανιστάν, για να γλυτώσουν από την βία και τις ένοπλες συρράξεις και έφτασαν ολομόναχα στην Ελλάδα, το σημείο εισόδου τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μακροχρόνια έλλειψη δομών φιλοξενίας για παιδιά στη χώρα έχει οξυνθεί ιδιαίτερα στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης προσφυγικής κρίσης στην Ευρώπη. Ελλείψει επαρκών, κατάλληλων καταλυμάτων, οι ελληνικές αρχές προβαίνουν στην συστηματική κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών σε αστυνομικά τμήματα και κέντρα κράτησης με την δικαιολογία ότι συνιστά ένα προσωρινό μέτρο προστασίας για το ύψιστο συμφέρον του παιδιού. Στην πράξη όμως μόνο αυτό δεν συμβαίνει.

Η έκθεση «Γιατί με Κρατάτε Εδώ;: Ασυνόδευτα Παιδιά υπό Κράτηση στην Ελλάδα» βασίζεται στις συνεντεύξεις 42 παιδιών και καταγράφει την αυθαίρετη κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών από τις ελληνικές αρχές σε ανθυγιεινές, εξευτελιστικές συνθήκες, όπου είναι ευάλωτα στη σωματική κακοποίηση, καθώς και στην έλλειψη φροντίδας, προστασίας και άλλων υπηρεσιών. Οι καταστάσεις που καταγράφονται όχι μόνο παραβιάζουν το δικαίωμα των παιδιών στην ελευθερία, αλλά συχνά συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

Η ελληνική Κυβέρνηση πρέπει να βάλει τέλος στην αδικαιολόγητη κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο και να διασφαλίσει ότι υπάρχουν επαρκείς και προσήκουσες εναλλακτικές ως προς την κράτηση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να παράσχει πόρους για να στηρίξει τις προσπάθειες της Ελλάδας. Η Ελλάδα και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την μετεγκατάσταση εκτός Ελλάδας των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο συμπεριλαμβανομένης της οικογενειακής επανένωσης με μέλη της οικογένειάς τους που ζουν σε χώρες της ΕΕ.

Ασυνόδευτα παιδιά περιμένουν στην ουρά για το βραδινό φαγητό τους σε κέντρο κράτησης που διαχειρίζεται η ελληνική αστυνομία.

© 2015 Kelly Lynn Lunde